
MAQSUD SHAYXZODA ASARLARINING BOSH MAVZUSI

Хайриев Хайридин Сирожиддин о‘ғ‘ли
Toshkent davlat transport universiteti talabasi
xayriddinxayriyev08@gmail.com
+998932790455

Annotatsiya

Shoir, yozuvchi, dramaturg, tarjimon, adabiyotshunos va boshqa bir qator sohalarning yetuk sohibi Maqsud Shayxzoda o‘zbek adabiyotida juda salmoqli ijod qilgan. U har qanday janrda asarlarni yozish qobiliyatiga ega bo‘lgan kamdan-kam uchraydigan yozuvchilarning biri edi. Uning asarlarini bosh mavzusi asosan aniq bitta yo‘nalishda emas, aksincha bir qancha mavzularga asoslangan bosh mavzular orqali bitilgan. U ko‘plab jihatlarni umumlashtirib o‘zining asarlarida bosh g‘oya sifatida qaraydi hamda ularni shu darajada rang barang holatda amalga oshiradiki, o‘quvchining ongiga ta’sir etmay qo‘ymaydi. Ushbu maqolada Maqsud Shayxzoda asarlarining bosh mavzusi uning qanday jihatlari borligi ko‘rib chiqiladi.

MAIN THEME OF MAKSUD SHAIKZODA'S WORKS

Abstract

Maqsud Shaikhzada, a poet, writer, dramatist, translator, literary critic and an accomplished master of a number of other fields, made a significant contribution to Uzbek literature. He was one of those rare writers who had the ability to write works in any genre. The main theme of his works is mainly not in one specific direction, but rather through main themes based on several themes. He summarizes many aspects and considers them as the main idea in his works and implements them in such a colorful way that it does not fail to affect the reader’s mind. In this article, the main theme of Maqsud Sheikhzadeh’s works will be considered.

ГЛАВНАЯ ТЕМА ПРОИЗВЕДЕНИЙ МАКСУДА ШАЙКЗОДЫ

Абстрактный

Максуд Шайхзаде – поэт, писатель, драматург, переводчик, литературный критик, блестящий мастер в ряде других областей, внес значительный вклад в узбекскую литературу. Он был одним из тех редких писателей, которые обладали способностью писать произведения в любом жанре. Основная тема его произведений преимущественно не в одном конкретном направлении, а через основные темы, основанные на нескольких темах. Многие аспекты он обобщает и считает их основной идеей в своих произведениях и воплощает их настолько

красочно, что это не может не затронуть сознание читателя. В данной статье будет рассмотрена основная тема творчества Максуда Шейхзаде.

Kalit so‘zlar: asar, vatanga muhabbat, tarixiylik, drama, shoir, rang-baranglik, jonlantirish, tarjimon, asliyat, tarixiy janr, tarjima.

Key words: work, love of country, historicity, drama, poet, diversity, revitalization, translator, originality, historical genre, translation.

Ключевые слова: произведение, любовь к Родине, историчность, драматургия, поэт, многообразие, оживление, переводчик, оригинальность, исторический жанр, перевод.

Kirish

Shayxzoda she'riy ijodida, asosan, zamonaviy mavzularda kalam tebratdi, dramaturgiyasida esa, tarixiy utmishga teran nazar tashlab, undagi zamonaviy muammolarni yoritishga yordam beruvchi siymolar va voqealarga yangi badiiy hayot bag'ishladi. U umrining sunggi yillarida Beruniy to'g'risida sunggi sahna asarini yozdi. Shayxzoda, badiiy ijodning barcha tur va janrlarida asarlar yozibgina krlmay, adabiyotshunos va tanqidchi sifatida ham samarali ijod qilgan. 1941-yildayoq "Genial shoir" monografiyasini e'lon qilgan. Adib umrining sunggi kunlariga qadar Navoiy hayoti va ijodi bilan muttasil shug'ullanib keldi. U Navoiyning 500 yilligi munosabati bilan yozgan "Navoiyning lirik qahramoni haqida" maqolasidan keyin "Navoiy lirikasining ba'zi bir poetik usullari haqida" "Ustodning san'atxonasida", "G'azal mulkining sultoni", "Tazkirachilik tarixidan" singari yirik ilmiy tadqiqotlar yaratib, navoiyshunoslik fanini yangi taraqqiyot bosqichiga olib chiqdi. Yozuvchi adabiyotshunos va tanqidchi sifatida ham samarali qalam tebratib, o'zbek xalq og'zaki ijodining Fozil shoir singari namoyandalari, "Alpomish", "Shirin bilan Shakar" kabi asarlari, o'zbek mumtoz va zamonaviy adabiyotining Bobur, Muqimiy, Furqat, Oybek, G'afur G'ulom, Hamid Olimjon, jahon adabiyotining Nizomiy Ganjaviy, Sh. Rustaveli, A.S. Pushkin, N.A. Nekrasov, A.N. Ostrovskiy, T.G. Shevchenko, A.P. Chexov singari namoyandalariga bag'ishlangan asarlar yezdi. Pedagog olim va shoir sifatida esa talaygina shoir, adabiyotshunos va tankidchilar avlodining yetishib chiqishiga munosib hissa qo'shdi. Shu sababli ham adibning asarlari bugungi kungacha o'quvchilar tomonidan sevib mutolaa qilinib kelinmoqda. Uni bir soz bilan komil inson desak mubolag'a qilmagan bo'lamiz.

Asosiy qism

Maqsud Shayxzoda (1908–1967) o'zbek adabiyotining yirik vakillaridan biri bo'lib, uning asarlari turli mavzularni o'z ichiga oladi. Shayxzodaning ijodidagi asosiy mavzular haqida quyidagicha umumiy ma'lumot berish mumkin. Adibning asarlarida aossan milliy g'urur, mustaqillik, ijtimoiy adolat va insonparvarlik, muhabbat va sadoqat, tarixiy shaxslar va ular bilan bog'liq voqealar, tabiat hamda Vatanni sevish va

boshqa shu kabi bir qancha mavzular yetakchilik qiladi. Shayxzoda o'z she'r va dostonlarida milliy ongini va ozodlik g'oyalarini tarannum etgan. U o'z xalqining tarixiy qahramonlarini, ular kurash va jasoratini ulug'lashga katta e'tibor bergan. Shayxzoda o'z she'rlarida va dostonlarida milliy g'urur va mustaqillik g'oyalarini tarannum etadi. Bu mavzu uning ko'plab asarlarida markaziy o'rinni egallaydi. Shayxzoda milliy qadriyatlarni ulug'laydi va o'z xalqining tarixiy qahramonlarini yodga oladi. Misol sifatida uning "Mirzo Ulug'bek" dostonini keltirish mumkin, bu asarda tarixiy shaxsning ilmiy va madaniy merosi orqali milliy g'urur tuyg'usini uyg'otadi. Uning ko'plab asarlarida ijtimoiy tengsizlik, adolatsizlikka qarshi kurash va inson huquqlari masalalari ko'tarilgan. Shayxzoda o'z zamonining ijtimoiy muammolarini chuqur tahlil qilgan va ularni badiiy shaklda tasvirlagan. Shayxzoda ijtimoiy adolat va insonparvarlik mavzularini o'z asarlarida keng yoritadi. Uning asarlarida ijtimoiy tengsizlikka qarshi kurash va inson huquqlarini himoya qilish masalalari ko'plab uchraydi. U jamiyatdagi adolatsizlik va zulmga qarshi chiqib, insoniy qadriyatlarni himoya qiladi. Masalan, "Tungi sukunat" asari bu mavzularni chuqur tahlil qiladi. Shayxzodaning lirik she'rlari va dostonlarida muhabbat va sadoqat, insoniy tuyg'ularning go'zalligi va murakkabligi haqida hikoya qiladi. U muhabbat mavzusini falsafiy chuqurlikda, inson ruhiyatining nozik jihatlarini ko'rsatib bera olgan. Shayxzodaning lirik asarlarida muhabbat va sadoqat mavzusi katta o'rin egallaydi. Uning she'rlarida insoniy tuyg'ularning nozik jihatlarini tasvirlanadi. Muhabbat mavzusi Shayxzoda ijodida falsafiy chuqurlik va ruhiy kechinmalar bilan ifodalanadi. Uning ko'plab she'rlarida bu mavzu asosiy g'oya sifatida namoyon bo'ladi. Shayxzoda ko'plab tarixiy shaxslar haqida dostonlar yozgan. Masalan, u "Mirzo Ulug'bek" va "Alisher Navoiy" kabi yirik shaxslarning hayoti va faoliyatini tasvirlagan. Bundan tashqari bu asarlar orqali Shayxzoda tarixiy shaxslarning hayoti va faoliyatini badiiy tahlil qiladi. Ularning ilmiy va madaniy merosi haqida batafsil ma'lumot beradi. Uning she'rlarida tabiat manzaralari va vatanni sevish motivlari ko'p uchraydi. Shayxzoda o'z vatani tabiatining go'zalligini, uning betakrorligini va ulug'vorligini yuksak badiiy mahorat bilan tasvirlagan. Shayxzodaning asarlarida tabiat va vatanni sevish mavzusi keng yoritiladi. Uning she'rlarida tabiat manzaralari va vatanga bo'lgan mehr-muhabbat tasvirlanadi. Shayxzoda o'z vatani tabiatining go'zalligini va ulug'vorligini yuksak badiiy mahorat bilan ifodalaydi. Maqsud Shayxzodaning ijodi o'zbek adabiyoti rivojiga katta hissa qo'shgan va uning asarlari bugungi kunda ham dolzarbligini yo'qotmagan.

Xulosa

Maqsud Shayxzoda ijodi o'zbek adabiyotida katta ahamiyatga ega bo'lib, uning asarlari turli mavzularni qamrab oladi. Shayxzodaning ijodidagi asosiy mavzular milliy g'urur va mustaqillik, ijtimoiy adolat va insonparvarlik, muhabbat va sadoqat, tarixiy shaxslar va voqealar hamda tabiat va vatanni sevishdir. Shayxzoda o'z asarlarida milliy

qadriyatlarni ulug'lab, milliy ong va ozodlik g'oyalarini yuksak badiiy mahorat bilan ifodalaydi. U ijtimoiy tengsizlik va adolatsizlikka qarshi kurashib, inson huquqlarini himoya qiladi. Uning lirik she'rlarida muhabbat va sadoqat, insoniy tuyg'ularning nozik jihatlari falsafiy chuqurlikda tasvirlanadi. Shayxzoda tarixiy shaxslarning hayoti va faoliyatini badiiy tahlil qilib, ularning ilmiy va madaniy merosini ulug'laydi. Shuningdek, uning she'rlarida tabiatning go'zalligi va vatanga bo'lgan mehr-muhabbat yuksak badiiy mahorat bilan ifodalanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

- 1.Zokirov M., Maqsud Shayxzoda. Adabiytanqidiy ocherk, T., 1969;
- 2.Yusuf Shomansur, Shayxzoda — bunyodkor shoir, T., 1972;
- 3.G'afurov I., O'rtoq shoir. Maksud Shayxzoda ijodiyoti, T., 1975;
- 4.Maksud Shayxzoda zamondoshlari xotirasida, T., 1983;
- 5.XX asr o'zbek adabiyoti tarixi, T., 1999.
- 6.Shayxzoda Maksud. Atokli xalg shairi. „Lenin uchkuni“, 1956, 18 may (o'zbekcha)
- 7.Shayxzoda Maksud. Shoir kalbi duneni tinglar (Tanlangan asarlar) // Toshkent, „Nihol“, 2008. 28 b. (o'zbekcha)